

ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΞΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΠΡΟΝΟΙΑ, ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΞΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΒΛΑΧΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, ΔΕ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΟΤΩΝ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ
ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ,
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΑΓΝΟΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΟΝΤΟΠΑΝΟΥ
ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΕΒΡΑΒΕΥΘΗ ΥΠΟ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΕΤΟΣ ΟΓΔΩΘΟΝ
1933

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑΝ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ

Εἰς τὸν Σ. Μητροπολίτην Ἰωαννίνων
κ. ΣΠΥΡΙΔΩΝΑ ΒΛΑΧΟΝ

Δημοσιεύομεν κατωτέρω τὴν δευτέραν ¹ σειρὰν τῆς τοπωνυμικῆς ἠπειρωτικῆς συλλογῆς μας ἐλπίζοντες ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο θὰ συνεχισθῇ, ἵνα καταρτισθῇ πλήρες τοπωνυμικὸν τῆς Ἠπείρου, πρὸς τὸ ὁποῖον μετὰ τόσου πόθου καὶ τόσης στοργῆς ἀποβλέπει ὁ ἀκάματος ἐκδότης τῶν «Ἠπειρωτικῶν Χρονικῶν» μητροπολίτης Ἰωαννίνων κ. Σπυρίδων.

Διὰ τῆς συλλογῆς μας ταύτης, ἣτις περιλαμβάνει τὰς τοπωνυμίας δέκα ἠπειρωτικῶν χωρίων ², δὲν προτιθέμεθα νὰ ἐρμηνεύσωμεν ταύτας. Τοῦτο δεικνύει καὶ ἡ κατάταξις τὴν ὁποίαν ἠκολουθήσαμεν κατὰ τὴν καταγραφὴν τῶν τοπωνυμῶν. Προσεπαθήσαμεν μόνον νὰ ἀποδώσωμεν πιστῶς τὴν προφορὰν τῶν τοπωνυμῶν καὶ νὰ παράσχωμεν πᾶσαν σχετικὴν μὲ ἐκάστην τούτων πληροφορίαν, ἣ ὁποία ἄλλοτε μὲν ἔχει χαρακτῆρα ἱστορικόν, ἄλλοτε δὲ ἀποτελεῖ συμβολὴν εἰς τὴν παραγωγὴν ἱκανῶν τοπωνυμῶν.

1. Ἀετοράχη Κατσανοχώριον

(πρόην Κοτόρτσι).

Ἀετοράχη (ἦ), σ' ν' Ἀἰτουράχ', Ν. τοῦ συνοικισμοῦ τοῦ χωρίου Λαζάνων, σειρὰ λόφων, ἐπὶ τῶν ὁποίων οἱ ἀετοὶ κάθηνται κατὰ τὴν ἀνοιξιν.

¹) Τὴν πρώτην συλλογὴν μας ἐδημοσιεύσαμεν εἰς τὰ «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά», τ. Γ', ἔτ. 1928, σ. 321 ἔξ.

²) Τὰς τοπωνυμίας ταύτας συνέλεξα παρὰ τῶν κ.κ. Κ. Οἰκονόμου (Ἀετοράχη), Δ. Γκίζα (Βρυσούλα), Αὐγ. Παγκρατίδου (Καλέντζιον), Γεραλέξη (Κορύτιανη), Κ. Λαζαρίδη (Κουκούλιον), Γ. Παπαζήση (Κωστήτσι), Χρ. Παπακώστα καὶ Ν. Χρ. Παπακώστα (Μελισσουργοί), Ν. Σαφαρίκα (Πλαίσια) καὶ Κ. Πουρναρᾶ (Χόσεψη), πρὸς τοὺς ὁποίους καὶ ἐντεῦθεν ἐκφράζω τὰς εὐχαριστίας μου.

Ἀμόρια (τά), στ' Ἀμόργια, Ν., τοποθεσία, τῆς ὁποίας τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι στερεόν, ξεκόβεται.

Βάβω (ῆ), στ' Βάβ', ΝΔ., λόφος. Εἰς τοῦτον ἐδόθη ἡ ὀνομασία αὕτη ἀπὸ τὸν ἐπ' αὐτοῦ κείμενον λίθον ὁμοιάζοντα πρὸς γραῖαν.

Βορτόπια (τά), στὰ Βορτόπια, Ν.Δ. τοῦ συνοικισμοῦ Λαζάνων, τοποθεσία.

Γκρεμὸς (ὀ), στὸν Γκριμό, Α., τοποθεσία. Ὀνομάσθη οὕτω, διότι εἰς αὐτὸν «γκρεμίζουσι» τὰ σιτάρια τῶν οἱ χωρικοί, ὅταν ἀλωνίζουσι. Σήμερον ὑπάρχουσι ἀλώνια.

Ζέκος (ὀ), στοῦ Ζέκου, ΒΑ., χεῖμαρρος. Πλησίον αὐτοῦ ὑπάρχει ὑδρομυλος, λειτουργῶν μόνον τὸν χειμῶνα. Ἡ ὀνομασία προῆλθεν ἀπὸ Τοῦρκον, ὀνομαζόμενον Ζέκο καὶ ἔχοντα ὑπὸ τὴν κτῆσίν του τὸν μῦλον.

Θεόδωροι Ἅγιοι (οἱ), σ' τ'ς Ἁη-Θουδώρ'ς, κορυφὴ τῆς λοφοσειρᾶς Ἁετορράχης, ὀνομασθεῖσα ἀπὸ τὸ ἐρειπωμένον σήμερον παρεκκλήσιον τῶν ἁγίων Θεοδώρων.

Καστριλάκι (τό), στὸν Καστριλάκ', Δ., λόφος, εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ ὁποίου εὐρίσκονται ἴχνη μικροῦ φρουρίου.

Λάζανα (τά), στὰ Λάζανα, συνοικισμὸς, ὅστις, πρὶν συνοικισθῆ, ἐπωλεῖτο ὑπὸ τῶν κατοίκων τοῦ Α. τῶν Λαζάνων εὐρισκομένου χωρίου Λάτου, εἰς ὃ ἀνήκεν, ὡς λιθάδι. Κατὰ τὸν χαλασμόν, τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, ὅτε κατεστράφη τὸ χωρίον Λάτου, οἱ διασωθέντες κάτοικοι αὐτοῦ ἔκτισαν τὰ Λάζανα καὶ ἄλλα χωρία.

Λεῦκες (αἱ), σ' τ'ς Λεῦκισ, κορυφὴ τῆς λοφοσειρᾶς Ἁετορράχης ἀπὸ τὸ ὁμώνυμον δένδρον.

Μακρύκαμπος (ὀ), στοῦ Μακρύκαμπου, ΒΔ., τοποθεσία. Εἶναι μεγάλη χωραφιῶν ἕκτασις, περίπου 300 στρέμματα.

Μίσιαλα (τά), στὰ Μίσιαλα, Α., τοποθεσία.

Μουτσιάνα (ῆ), στ' Μουτσιάνα, τοποθεσία. Θαμνώδης ἕκτασις, ΒΑ. τοῦ συνοικισμοῦ Λαζάνων.

Μπάλος (ὀ), στ' Μπάλ', Α., τοποθεσία (χωρίφια).

Μπιντοῦρες (αἱ), σ' τ'ς Μπιντοῦρις, Α. τοῦ συνοικισμοῦ Λαζάνων, τοποθεσία (ἕκτασις θαμνώδης).

Πολιάνα (ῆ), σ' Μπαλιάνα, ΒΔ., τοποθεσία ἐπίπεδος καὶ ὁμαλή.

Πρόπατα ἢ **Πρόπατες**, στὰ Πρόπατα ἢ σ' τ'ς Πρόπατις, Ν., τοποθεσία εἰς τὴν ῥίζαν λόφου.

Σωτήρ (ὀ), σ' τ'ς Σωτήρ', Α., λόφος. Εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ ὑπάρχει ἔξωκλήσιον τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, καθ' ἣν τὰ Λάζανα πανηγυρίζουσι.

2. Βρυσούλα Πρεβέζης

(πρόην Ζιρμή).

Βούτσι (τό), στοῦ Βούτσ', ΝΔ. τοῦ χωρίου, τοποθεσία ἔχουσα πολλὰ καὶ καλὰ χορτάρια, ὅπου βόσκουν τὰ βόδια.

Γράμπελα ἢ Γκράμπελα (τά), στὰ Γράμπιλα ἢ Γκράμπιλα, Δ., πεδινὴ ἔκτασις ἔχουσα ἄλλοτε πολλὰ καὶ μεγάλα ἀμπέλια.

Ζερέλι (τό), στοῦ Ζιρέλ', τοποθεσία Ν. τοῦ χωρίου καλλιεργουμένη. Ἐκεῖ λέγουν ὅτι εὗρισκετο τὸ χωρίον, τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι διεσπάρησαν μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Σουλιῦ ὑπὸ τοῦ Ἄλῃ. Ἐκ τῶν κατοίκων παρέμεινεν ἐκεῖ μόνον ἡ οἰκογένεια Ἀβασιώτου, ἡ ὁποία ἠγόρασεν ἀπὸ τὸν Ἄλῃ τὴν περιφέρειαν τοῦ χωρίου καὶ ἀφιέρωσεν αὐτὴν εἰς ἐκκλησίαν. Αὕτη κατόπιν ἔγινε μοναστήρι μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἱδρυτοῦ της «Μονὴ Ἀβάσου».

Κροῦκα (ἦ), στ' Γκροῦκα, ΝΑ., λόφος.

Λάκκος Ἀβάσου (ό), στοῦ Λάκκου τ' Ἀβάσ', ΝΔ. τοῦ χωρίου, τοποθεσία, ἣτις σχηματίζει λάκκον καὶ ἀνήκεν εἰς τὸν ἱδρυτὴν τῆς προειρημένης μονῆς.

Μουτσιάρα (ἦ), στ' Μουτσιάρα, Β., τοποθεσία ἀπὸ τὶς πολλὰς μουτσιάρες (ἀναβρύσεις ὑδάτων).

Μπότσαρης (ό), στ' Μπότσαρ', ΝΔ., πεδινὴ ἔκτασις, περὶ τῆς ὁποίας λέγουν ὅτι ἦτο κτῆμα τοῦ Σουλιώτου Μάρκου Μπότσαρη.

Ντουσκο (τό), στοῦ Ντούσκου, λόφος Δ. Ἐχει πολλὰ ντουσκα δηλαδὴ χαμόκλαδα.

Πεκῆς (ό), στ' Μπέκα, βρύση, Β. Ἐκεῖ ἐφρονεύθη κάποιος Τοῦρκος Πεκῆς.

Ῥεῖκι (τό), στοῦ Ῥεῖκ', Δ. δασώδης ἔκτασις ἀπὸ ῤεῖκια.

Τσαγκάρινα (ἦ), σ' Τζαγκάρινα, ΝΑ., πηγὴ, πλησίον τῆς ὁποίας λέγουν ὅτι κατοῦκει ἡ χήρα Τσαγκάρη.

Τσάκαλος (ό), στ' Τσάκαλ', Ν., πηγὴ, πλησίον τῆς ὁποίας κατοῦκει ἡ οἰκογένεια Τσακάλου, καταγομένη ἐκ τοῦ χωρίου Ζερέλι.

Τσοῦμα ὁμορφη (ἦ), στ'ν Ὅμορφ' Τζιοῦμα, Ν., λόφος.

Φωτομάρας (ό), στ' Φουτουμάρα, Δ., τοποθεσία. Περὶ αὐτῆς λέγουν ὅτι ἦτο κτῆμα τοῦ Σουλιώτου Φωτομάρα καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Σουλιῦ περιῆλθεν εἰς τὸ τουρκικὸν δημόσιον.

Χράμπα (ἦ), στ' Χράμπα, Α., βουνὸν ἔχουν βραχώδεις καὶ ἀποτόμους κλίσεις.

3. Καλέντζι.

Ἄετοφωλιές (αἰ), σ' τ'ς Ἄιτουφουλιές, ΝΑ., τοποθεσία, εἰς ἣν ἄλλοτε ἦσαν ἀετῶν φωλεαί.

Ἀλαταριές (αἰ), σ' τ'ς Ἀλαταριές, ΝΑ., τοποθεσία, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Καλεντζῖτες ἔδιδον εἰς τὰ ζῶα τῶν ἀλάτι, πρὶν ἀφήσουν αὐτὰ εἰς τοὺς βοσκούς.

Ἀλπότρουπες (αἰ), σ' τ'ς Ἀλπότρουπες, ΝΔ., τοποθεσία. Εἰς ταύτην ὑπάρχουν πολλαὶ «τρούπες», ὅπου κρύπτονται αἱ «ἀλπές».

Ἀλωνάκι (τό), στ' Ἀλουνάκ', ΝΑ., τοποθεσία, ἐν τῇ ὁποίᾳ εἶναι μικρὸν ἀλώνι.

Ἀμπάργια (τά), στ' Ἀπάν', στὰ Κάτ' Ἀμπάργια, ΝΔ., τοποθεσία. Εἶναι γόνιμοι ἐκτάσεις καὶ ὁ σπείρων εἰς αὐτὰς εἶναι σὰν νὰ ἔχη τὸν καρπὸ στὸ ἀμπάρι.

Βαρκὰ (τά), στὰ Βαρκά, ΝΑ, τοποθεσία. Εἰς τὸν τόπον τοῦτον εἶναι νερὰ «στεκούμενα».

Βυζίτσες (αἰ), σ' τ'ς Βυζίτσες, ΝΑ., τοποθεσία. Ὁμοιάζει μὲ μαστόν, διότι εἰσχωρεῖ βαθέως μεταξὺ δύο λοφίσκων. *Βυζίτσες* ὀνομάζουσι εἰς τὸ Καλέντζι τὸ σύνολον τῶν μερίδων τῶν χωραφιῶν, πού εὐρίσκονται ἐντὸς τοῦ βυζιοῦ.

Βιτουλιμάντρι (τό), στοῦ Βιτ'λ'μάντρ', τοποθεσία, ἐνθα ἐμάνδριζον τὰ βιτούλια.

Γκλίφκη (ῆ), στ' Γκλίφκ', ΒΑ., τοποθεσία. Εἰς αὐτὴν ὑπάρχει μῦλος. Λέγουσι ὅτι ὁ μῦλος ὀνομάσθη Γκλίφκη (ἀπὸ τοῦτον κατόπιν ἡ τοποθεσία), διότι ἄλλοτε οἱ μυλωθροὶ ἐκλεπτον τοὺς πελάτας τῶν.

Δέμα (τό), στοῦ Δέμα, Α., τοποθεσία. Ὀνομάσθη οὕτω ἀπὸ τὸν τοῖχον, τὸν ὁποῖον οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου κατεσκεύασαν χάριν τοῦ κάτωθι αὐτοῦ εὐρισκομένου μύλου, ὡς δέμα, ὡς φράγμα, διὰ τὰ λιμνάζοντα ἐντὸς τῶν Ρουβινίων ὕδατα. Ἀλλαγῶν τοῦτο λέγεται **Δέση**.

Κάμπος Ἀπάνω (ὀ), στοὺν Ἀπάν' Κάμπου, ΝΑ., τοποθεσία.

Κάμπος Κάτω (ὀ), στοὺν Γκάτου Κάμπου, ΝΑ., τοποθεσία.

Καστρὶ (τό), Ἐπάνω καὶ Κάτω, στ' Ἀπάν' Καστρί, στοῦ Κάτ' Καστρί, ΝΑ., λόφος. Ἐπ' αὐτοῦ σφύζονται ἀκόμη ἐρείπια φρουρίου. Διαιρεῖται εἰς δύο τμήματα, εἰς τὸ Ἄνω Κάστρον καὶ εἰς τὸ Κάτω.

Καταρράκτης (ὀ), στοὺν Γκαταρράχτ', ΒΑ., τοποθεσία ἀπὸ τὸν ἐν αὐτῇ καταρράκτην.

Κοβόσδα (ῆ), σ' Γκουβόζδα, ΝΔ, λόφος.

Κόντρες (αἰ), σ' τ'ς Κόντριες, ΒΑ., λόφος. Εἶναι γεμάτος ἀπὸ κοντριά.

Κοῦκλος (ὀ), στοὺν Γκούκλου, Α., συνοικία ἔχουσα σχῆμα κύκλου.

Κουκοτόπια (ὀ), στὰ Κουκουτόπια ΝΑ., τοποθεσία. Εἶναι ἀπόκεντρος τόπος, ἔνθα ἔζων ἄλλοτε κοῦκοι. Σήμερον εἶναι νεκροταφεῖον.

Κουρὶ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου (τό), στοῦ Κουρὶ τ' ἁη-Κωνσταντίν', ΒΑ., λόφος. Εὐρίσκεται ἐπ' αὐτοῦ παρεκκλήσιον τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου. Κουρὶ σημαίνει χώρον ἀπηγορευμένον. Εἶναι λέξις τουρκικῆ. Ἀπὸ τὸν τόπον τοῦτον ἀπηγορεύετο ἄλλοτε, ὅπως καὶ τώρα, νὰ κόπτουν ξύλα.

Κουρπίνια (ῆ), στ' Γκουρπίνια, ΝΑ., τοποθεσία καλυπτομένη ἀπὸ κούρπινα (ἀγιοκλήμα).

Κουτσόμυλος (ὀ), στοὺν Γκουτζόμυλον, Α., τοποθεσία. Ἔχει μύλον, ὅστις λειτουργεῖ κουτσά-στραβά, μόνον τὸν χειμῶνα.

Κρυσιές (αἰ), σ' τ'ς Κρυσιές, ΝΑ., τοποθεσία κρυπτομένη μεταξὺ λοφίσκων.

Λαγκάδια Μεγάλα (τά), στὰ Μιγάλ' Λαγκάδια, ΝΑ., τοποθεσία. Ταύτην διαρρέουν πολλὰ μικρὰ λαγκάδια, ἅτινα ἐνούμενα ἀποτελοῦν ἓνα μεγάλο λαγκάδι.

Μεσιὸς (ὀ), στοῦ Μισιό, συνοικία κεντρικῆ.

Μπάλκος (ὀ), στ' Μπάλκ', τοποθεσία ΝΑ.

Μπούφες (αἰ), σ' τ'ς Μπούφες, Δ., τοποθεσία, ἣ ὁποία ἄλλοτε ἦτο ἔρημος καὶ ἐδέχετο τοὺς μπούφους.

Νικόλαος ἅγιος (ὀ), στοὺν Ἁη-Νικόλα, τοποθεσία Α. τοῦ χωρίου ἀπὸ τὸ ἐπ' αὐτῆς παρεκκλήσιον τοῦ ἁγίου Νικολάου. Ἡ ἐκκλησία αὕτη ἀνηγέρθη καὶ ἀνεκαινίσθη κατὰ τὸ 1630 συμφώνως πρὸς ὑπάρχουσαν ἐπὶ αὐτῆς ἐπιγραφήν, ἣτις ἔχει ὡς ἑξῆς: «ἀνηγέρθη καὶ ἀνεκαινίσθη ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος ναὸς τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λικίας τοῦ θαυματουργοῦ: διὰ ἐξόδου τῆς αὐτῆς μονῆς καὶ συνδρομῆς τοῦ αὐτοῦ χωρίου ἀπὸ Ἀδάμ Ἰρλη ἀπὸ Χριστοῦ, ἀχλ'.»

Ντιούσκος (ὀ), στοὺν Ντιούσκου, ΒΔ., τόπος, εἰς τὸν ὁποῖον ἄλλοτε ἦσαν ντιούσκοι, δένδρα, βαλανιδιές.

Ξηροβούνι (τό), στοῦ Ξηροβούν', βουνόν, ΝΑ., ἄνυδρον, ξηρόν καὶ ἄγονον, τὸ βόρειον ἄκρον τοῦ ὄρους Ξηροβουνιοῦ.

Ὀρσύδα Μεγάλη (ῆ), στ' Μιγάλ' Οὐρσύδα, ΝΑ., τοποθεσία. Δι' αὐτῆς διαρρέουν τὰ ὄμβρια ὕδατα εἰς τὸν ποταμόν.

Παλιάμπελα (τά), στὰ Παλιάμπιλα, Β., τοποθεσία, ἣτις ἄλλοτε εἶχεν ἀμπέλια.

Παραλόγκια (τά), στὰ Παραλόγκια, ΝΑ., τοποθεσία. Εἶναι λόγκος πλησίον παραραγθίου μεγάλου λόγκου.

Παρασκευὴ ἁγία (ῆ), σ' ν' Ἁη-Παρασκευή, ΝΑ., λοφίσκος.

Παρασπήλια (τά), στὰ Παρασπήλια, ΝΑ., τοποθεσία πλησίον σπηλαίων.

Πέρα (ό), στοὺν Μέρα, Δ., συνοικία. Κεῖται πέρα τῶν δύο ἄλλων συνοικιῶν τοῦ χωρίου (λέγεται καὶ στοὺν Μέρα Μαχαλά).

Πεπονάκι (τό), στοὺ Πιποννάκ', ΝΑ., λόφος ἔχων σχῆμα πεπονιοῦ.

Πλακανίθρα (ῆ), σ' Μπλακανίθρα, ΝΑ., τοποθεσία καλυπτομένη ἀπὸ τὸν πλάτανον.

Πλάτανος (ό), στοὺν Μπλάτανου, Ν., πηγίδι ὀνομασθὲν οὕτω ἀπὸ τὸν πλάτανον.

Πολεμίστρες (αἱ), σ' τ'ς Πουλιμίστρις, Ν., τοποθεσία. Ἐκεῖ πρὸ τῆς πρώτης τοῦ Ἄλῃ κατὰ τῶν Σουλιωτῶν ἐστρατείας ἐπολέμησεν ὁ Μᾶρκος Μπότσαρης κατὰ τουρκικοῦ ἀποσπάσματος, ὅταν ἐπήρχετο κατὰ τῶν Πέντε Πηγαδίων.

Προσήλιο (τό), Προσήλιον, ΝΑ., τοποθεσία.

Ῥάδουστα (ῆ), στ' Ῥάδουστα, ξηροπόταμος εἰς τὸ μέσον τοῦ χωρίου.

Ῥόγκια (τά), στὰ Ῥόγκια, ΝΑ., τοποθεσία.

Ῥουβένια (τά), στὰ Ῥουβένια, ΝΑ., τοποθεσία.

Ῥουκλέσιος (ό), στοὺ Ῥουκλέσιου, Α., ξηροπόταμος.

Σπήλαιον (τό), στοὺ Σπήλιου, Α., τοποθεσία.

Σφραγίδα (ῆ), σ' τ'ς Σφραγίδα, Β., λόφος ὁμοιάζων σφραγίδα.

Τζήλια (ό), σ' Τζήλια, πηγίδι. Κατεσκεύασεν αὐτὸ κάποιος Τοῦρκος ἀγᾶς, ὀνομαζόμενος Τζέλι.

Ἵψώματα (τά), σταῖψώματα, ΝΑ., τοποθεσία ὑψηλοτέρα τῶν γύρω λόφων.

Φρετζέσιος (ό), στ' Φρετζέσιου, ΒΔ., λόφος, ἐφ' οὗ ὁ Φρετζέσιος εἶχε χωράφια.

Χάθος (ό), στ' Χάθ', ΒΑ., τοποθεσία, χαράδρα μεγάλου βάθου. Χάθος σημαίνει ἄβυσσον, βάθος.

Χαλίκια (τά), στὰ Χαλίκια, ΒΔ., τοποθεσία ἔχουσα ἄφθονα χαλίκια.

Χούνη τοῦ Μαγγίνα (ῆ), στ' Χοὺν τ' Μαγγίνα, ΝΑ., τοποθεσία, ἔνθα ἔπεσε κάποιος Μαγγίνας καὶ ἐφονεύθη.

Ψωρορράχη (ῆ), σ' Μψουρορράχ', Ν., λόφος, ἐφ' οὗ δὲν φύεται τίποτε.

4. Κορύτιανη Κατσανοχωρίων

(προφ. σ' Γκουρούτχιαν').

Ἄθανάσιος ἅγιος (ό), στοὺν Ἀη-Θανάσ', Ν., βουνόν, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται παρεκκλήσιον τοῦ ἁγ. Ἀθανασίου.

- Βάκουστη**, στ' Βάκουσι', Ν., χεῖμαρρος.
- Βίλλιες** (αἰ), σ' τ'ζ Βίλις, Β., τοποθεσία. Ὠνομάσθη οὕτω, διότι ὁμοιάζει μὲ σκοπευτήρια (βίγλες, βίλιες).
- Βλαχοπήγαδα** (τά), στὰ Βλαχουπήγαδα, Δ., ῥυάξ, σχηματιζόμενος ἐκ πηγῆς ποσίμου ὕδατος. Βλάχοι (σκηνῖται) δ' ἐρχόμενοι ἐκεῖθεν ὑδρεύοντο.
- Βροντοβούνια** (τά), στὰ Βροντουβούνια, Β., τοποθεσία, ὅπου ἡ φωνὴ ἀντιλαλεῖ.
- Γιῶργος** (ό), στοῦ Γιώργου, Δ., γήλοφος. Λέγουν ὅτι εἰς τοῦτον ἐφρονεύθη κτυπηθεὶς ὑπὸ κεραυνοῦ κάποιος Γιῶργος, κτηνοτρόφος.
- Γκαγκρούκια** (τά), στὰ Γκαγκρούκια, ΝΔ., τοποθεσία.
- Γκούζουρα** (τά), Β., τοποθεσία.
- Γλῆνες** (αἰ), σ' τ'ς Γλῆνις, Δ., ἐκτάσεις ἀργιλλώδεις καλλιεργούμεναι.
- Γουῖβες** (αἰ), σ' τ'ς Γουῖβις, ΒΑ., τοποθεσία ἔχουσα λάκκους.
- Ἀϊλιάδες** (οἰ), σ' τ'ς Ἀϊ-Λιάδεις, Δ., τοποθεσία. Αὕτη ἄλλοτε ἀνήκεν εἰς τὸν προφήτην Ἡλίαν.
- Καλύβια** (τά), στὰ Καλύβια, Ν., τοποθεσία ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ ἀγίου Ἀθανασίου ἐντὸς κοιλώματος μακρόθεν ἀφανοῦς. Ἐκεῖ σφύζονται ἐρείπια λιθοκτίστων καλυβῶν, ὅπου λέγεται ὅτι κατέφυγον οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου κατὰ τὴν ἀνταρσίαν τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Γρίβα (κατὰ τὸ 1853).
- Κωδωνότρυπα** (ή), σ' Γκουδουνότρυπα, Ν., τοποθεσία. Ἔχει τρύπαν, ὅπου ἔπесαν βώδια μὲ κουδούνια.
- Λιμάκια** (τά), στὰ Λ'μάκια, Ν., λόφος.
- Μέγα Δένδρον** (τό), στοῦ Μέγα δέντρου, Δ., τοποθεσία, ὅπου ἄλλοτε ὑπῆρχε μεγάλο δένδρον.
- Μεγάλα Κλαριά** (τά), στὰ Μιγάλα κλαριά, Β., λόφος. Εἶχε μέγα δάσος.
- Μεγαχώραφα** (τά), στὰ Μέγαχώραφα, ΒΑ., τοποθεσία ἀπὸ μεγάλα χωράφια.
- Μελιανὰ** (τά), στὰ Μελιανὰ, Β., γήλοφος, ἐν μέρει καλλιεργημένος καὶ ἐν μέρει δασώδης. Ἐκεῖ κατὰ τὴν παράδοσιν ἔκειτο ἄλλοτε τὸ χωρίον.
- Μπιστένι** (τό), στοῦ Μπιστέν', Β., χεῖμαρρος ἀρκετοῦ βάθους.
- Μουρζο** (τό), στοῦ Μούρζου, Ν., τοποθεσία. Ὠνομάσθη οὕτω ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἀκανθώδεις θάμνους, μουρζιῆς καλουμένους.
- Μπραυτόγια** (τά), στὰ Μπραυτόγια, Ν., δάσος ἐκ πρίνων ἀρκετῆς ἐκτάσεως.
- Ντρεγούτια** (τά), στὰ Ντριγούτια, Β., τοποθεσία.
- Πάδες** (οἰ), σ' τ'ς Πάδεις, Β., ἐκτάσεις ὄμαλαί.
- Παιδιὰ τοῦ Παπακώστα** (τά), στὰ Πιδιὰ τ' Παπακώστα, Ν., τοποθεσία εἰς τὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ Ἀη-Θανάση. Λέγουν ὅτι ἐκεῖ ἀπέθανον

καὶ ἐτάφησαν δυὸ ἀδελφία, παιδιὰ κάποιου Παπακώστα, ἔνθα κατέφυγον, διὰ νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὸ μόλεμα¹⁾.

Παλιόκουρο (τό), στὸν Παλιόκ'ρου, ΒΔ., τοποθεσία δασώδης.

Περδικούλα (ή), σ' Μπιδικοῦλα, Δ., λόφος. Εἰς τοῦτον ὑπάρχουν πολλαὶ πέρδικες.

Πετρωτὸς (ό), στὸν Μπιτρουτό, Β., τοποθεσία. Ἄλλοτε αὕτη εἶχε πολλὰς πέτρες.

Πλαταπιδιά (ή), στ' Μπλαταπ'δγιά, Ν., τοποθεσία.

Σαράϊ (τό), τοῦ Σαράϊ, λοφίσκος περίβλεπτος μεταξύ τῶν δύο συνοικιῶν τοῦ χωρίου. Ἐπ' αὐτοῦ ἦτο ἐκτισμένον τὸ σαράϊ τοῦ Μουχτάρ-πασᾶ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀλῆ, μὴ σωζόμενον σήμερον.

Συκιὸ (τό), τοῦ Σ'κιο, Β., τοποθεσία. Ἄλλοτε ἦσαν πολλὰς συκιές.

Συκία Ἄνω καὶ Κάτω (ή), σ' Γκάτ' Συνοικία, σ' ν' Ἀπάν' Συνοικία. Τὸ χωρίον διαιρεῖται εἰς δύο συνοικίας, ἐξ ὧν ἡ Ἀπάνω κεῖται ἐπὶ γηλόφου, ἡ δὲ κάτω ἐπὶ ἐπιπέδου ἐκτάσεως.

5. Κουκούλι Ζαγορίου

Ἄλώνι τοῦ Καλογήρου (τό), στ' Ἄλών' τ' Καλόϊο, ΒΔ., τοποθεσία δασώδης. Εἶναι χαλασμένο ἄλώνι. Ἡ τοποθεσία εἶναι βακούφικη.

Ἄλώνια Κάτω (τά), στὰ Κάτ' Ἄλώνια, ΝΑ., τοποθεσία, ὅπου σώζονται ἔχνη παλαιῶν ἄλωνιων. Τὸ Ἄλώνι τοῦ Καλόγηρου κεῖται εἰς ὑψηλότερον μέρος ἀπὸ τὴν θέσιν ταύτην.

Ἀμπαλίκες (αἶ), σ' τ'ς Ἀμπαλίκις, ΒΔ., τοποθεσία ἔχουσα λιβάδια καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, ἐφ' ὧν ἄλλοτε ἦσαν κληματαριές. Λέγεται καὶ κατὰ ἐνικὸν ἀριθμὸν : Ἀμπαλίκα, στ' ν' Ἀμπαλίκα.

Ἀνήλια (τά), στ' Ἀνήλια, ΒΔ., τοποθεσία, ζάχες βλέπουνται τὸν ἥλιον πολὺ ὀλίγην ὥραν.

Ἀσβέστες (αἶ), σ' τ'ς Ἀσβέστις, Ν., τοποθεσία μὲ θάμινους καὶ γάβρους. Ἄλλοτε ἦτο δάσος καὶ ἔκαμνον ἐκεῖ ἀσβεσταριές (ἀσβεστοκαμίνοους).

Ἀφορισμὸς (ό), στὸν Ἀφορισμό, ΝΑ., δασωμένοι λόφοι. Ἀπὸ τοὺς λόφους τούτους ἔκοπτον οἱ κάτοικοι ξύλα, διὰ νὰ μὴ καταστραφῇ δὲ τὸ δάσος, ἀφώρισαν ἐκεῖνον, ὅστις θὰ ὑλοτομῇ εἰς αὐτό.

¹⁾ Μόλεμα ἐννοεῖται ἐδῶ ἡ πανόλη, ἡ ὁποία ἔπεσε εἰς τὰ Κατσανοχώρια κατὰ τὸ 1822. Ἀκριβὴς σημείωσις τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἡ ἀσθένεια αὕτη προσέβαλε τοὺς κατοίκους τῶν Κατσανοχωρίων, εὐρίσκεται ἐπὶ πλακὸς τοῦ παρεκκλησίου τοῦ ἀγίου Νικολάου τοῦ Καλεντζίου καὶ ἔχει ὡς ἐξῆς : «σ' ἐτοῦτο τὸ χωριὸ (τὸ Κολέντζι) τὸ μόλεμα ἔπεσε τῷ 1822 Ἰουλίου 15».

Βίκος (δ), στοῦ Βίκου, Δ., τοποθεσία κάτω ἀπὸ τὸ Γεφύρι τοῦ Μίσιου, ἢ ἀπότομος πλευρὰ τοῦ Βίκου, ἥτις εἶναι πρὸς τὸ Κουκούλι.

Βρύση τοῦ Ζιμπέλη (ἦ), στ' Βρύσ' τ' Ζιμπέλ', Α., πηγὴ κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ζιμπέλη.

Βρύση στὸ Κουσιάρι (ἦ), στ' Βρύσ' στοῦ Κουσχαρ', πηγὴ, Α. Βλ. Κουσιάρια.

Βρύση τοῦ Πελεκίδη (ἦ), στ' Βρύσ' τ' Πελικίδ', ΝΑ., πηγὴ κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Πελεκίδη.

Γέφυρα τοῦ Ἑβραίου ἢ τοῦ Λάβδα ἢ τοῦ Ἀρκούδα (ἦ), στοῦ Γιουφύρ' τ' Οὐβριού ἢ τ' Λάβδα ἢ τ' Ἀρκούδα, τοποθεσία ὀνομασθεῖσα οὕτω ἀπὸ τὴν γέφυραν ἑνὸς παραποταμίου τοῦ Βίκου, πὺν λέγεται Ευρολάταμος. Περὶ τῆς γεφύρας ταύτης διηγοῦνται τὰ ἑξῆς: Ἐνας Ἑβραῖος ἔμπορος πλανόδιος ἠθέλησε νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ γεφύρι αὐτό, πὺν ἦτο κατὰ τὴν παλαιὰν ἐκείνην ἐποχὴν ξύλινον. Καθὼς αὐτὸς περνοῦσε, τὸ ποτάμι παρέσυρε τὸ γεφύρι καὶ ὁ μὲν Ἑβραῖος ἐσώθη, τὸ δὲ ἔμπόρευμά του παρεσύρθη ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. Ὁ Ἑβραῖος σωθεὶς ἔκαμε τὸ γεφύρι αὐτὸ πέτρινον. Ἄλλ' αὐτὸ μὲ τὸν καιρὸν ἐχάλασε καὶ κάποιος πλούσιος ἀπὸ Σοποτσέλι, πὺν ἐλέγετο Λάβδας, ἔκτισε τὸ γεφύρι πάλι πέτρινον, ὅπως σῶζεται σήμερον. Κατὰ τὸ 1906 ὁμοῦς πλησίον τῆς γεφύρας ταύτης ἐφρονεύθη ὑπὸ τοῦ τουρκικοῦ ἀποσπάσματος ὁ καπετὰν Ἀρκούδας, ἀντάρτης, ἐλθὼν ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν δι' ἔθνικοὺς σκοπούς. Οὕτω ἐδόθησαν εἰς τὸ γεφύρι καὶ εἰς τὴν γύρω τοποθεσίαν αἱ ἀνωτέρω τρεῖς ὀνομασίαι.

Γέφυρα τοῦ Καλόγηρου ἢ τοῦ Πλακίδα, γέφυρα καὶ τοποθεσία. Βλ. *Μύλος τοῦ Καλόγηρου*.

Γέφυρα τοῦ Κοντοδήμου (ἦ), στοῦ Γιουφύρ' τ' Κουντουδήμ', Α., γέφυρα καὶ τοποθεσία. Τὴν γέφυραν κατασκεύασε κάποιος Κοντοδήμος ἀπὸ τὸ Βραδέτον.

Γέφυρα τοῦ Μίσιου (ἦ), στοῦ Γιουφύρ' τ' Μίσχ', γέφυρα καὶ τοποθεσία. Βλ. *Μύλος τοῦ Μίσιου*.

Γέφυρα τοῦ Κύρ-Νούτσου (ἦ), στοῦ Γιουφύρ' τ' Κύρ Νούτσ', Ν., γέφυρα ἐπὶ τοῦ Βίκου καὶ τοποθεσία. Λέγουν ὅτι τὴν γέφυραν ταύτην κατασκεύασεν ὁ Ἀλέξης Νούτσος ἀπὸ τὸ Καπίσοβον τοῦ Ζαγορίου, ὁ μυστικοσύμβουλος τοῦ Ἀλῆ.

Γεώργιος ἅγιος (δ), στοὺν Ἀη-Γιώργ', Ν., τοποθεσία δασώδης ἀνήκουσα εἰς τὸ ἐκεῖ κείμενον παρεκκλήσιον τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

Δραγατσοῦρα (ἦ) ἢ Δραγατσοῦρες (αἰ), στ' Δραγατσοῦρα, ἢ σ' τ'ς Δραγατσοῦρις, Α., ῥάχη. Ἀπὸ τὴν ῥάχην αὐτὴν ἐπώπτεον οἱ ἀγροφύλακες

(δραγάτες) τὰ γύρω χωράφια κατοικοῦντες εἰς κατασκευαζομένην ἐκεῖ καλύδην, τὴν ὁποίαν ὠνόμαζον *δραγατσιά*.

Ἰωάννης ἅγιος (ὁ), στοὺν "Αη-Γιάνν", Α., τοποθεσία, ὅπου εἶναι τὸ εἰκόνισμα τοῦ ἁγ. Ἰωάννου. Λέγεται καὶ κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν: σ' τ'ς "Αη-Γιάνν'δισ.

Καληγεώργια (τά), στὰ Καλ'γιώργια, Α., τοποθεσία. Λέγεται καί: στοῦ Καληγιώργη (στ' Καλ'γιώργ'). Ὁ Καληγιώργης θὰ ἦτο ἰδιοκτήτης ἢ κάτοικος τῆς θέσεως ταύτης.

Κανάκια (τά), στὰ Κινάκια, Β., τοποθεσία, δάσος. Λέγεται καὶ μετὸ ὄνομα ὁ Κανάκης (στ' Κανάκ').

Καστανιές (αἱ), σ' τ'ς Καστανιές, ΒΑ., δάσος καστανεῶν ἰδίως.

Κεφάλια τῆς Μπίκαινας (τά), στὰ Κιφάλια τ'ς Μπίκαινας, Ν., τοποθεσία ἀνήκουσα εἰς τὴν Μπίκαιναν. Λέγεται καὶ *Στάλος* διότι ἡ τοποθεσία αὕτη ἔχει μεγάλα καὶ παλαιὰ δένδρα, ὅπου σταλίζουν τὰ ζῶα.

Κοκκινόγης (ὁ), στοὺν Γκουκκινόη, Ν., τοποθεσία, λοφίσκος μετὸ κοκκινωπὸν χῶμα.

Κορακοφωλιὰ (ἡ), σ' Γκουρακουφουλιά ἢ σ' Γκαρακουφουλιά, Ν., ἀπόκρημνος τοποθεσία, ὅπου συχνάζουν κοράκια.

Κότρινα (τά), στὰ Κότρινα, Β., τοποθεσία, ὅπου ἄλλοτε ἦσαν ἀμπέλια. Σήμερον εἶναι δάσος καὶ χωράφια.

Κουλούρι τῆς Χριστοφόρεινας (τό), στοὺν Κ'λούρ' τ'ς Χτσουφόρεινας, Δ., κτῆμα τειχογυρισμένον (χωράφια καὶ δένδρα).

Κουσιάρια (τά), στὰ Κουσχάρια, Α., δύο τοποθεσίαι: *Δῶθε* (δῶθι) *Κουσιάρια* καὶ *Πέρα Κουσιάρια*. Αὗται ἄλλοῦ εἶναι δάση, ἄλλοῦ χωράφια ἀκαλλιέργητα, πολλαχοῦ πετρῶδες τὸ μέρος. Εἰς αὐτὰς εἶναι ἡ *Βρύση* στὸ *Κουσιάρι* καὶ ὁ *Λάκκος* στὸ *Κουσιάρι*, τοπωνυμίαι, ὡς βλ. εἰς τὴν οἰκείαν θέσιν.

Κουτσοκέφαλος (ὁ), Βλ. "Ἅγιον Νικόλαον.

Κρίτσος (ὁ), στ' Κρίτσ', ΒΔ., τοποθεσία, ὅπου ἄλλοτε ἦτο μεγάλο τοῦ Κρίτσου ἀμπέλι.

Λάκκος τοῦ Ἀντώνη (ὁ), στοὺν Λάκκου τ' Ἀντών', Α., λάκκος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον περνᾷ ὁ δρόμος διὰ τὴν Μπίγια, καὶ ἡ τοποθεσία ἡ περὶ αὐτόν. Τῷ 1880 ὁ Κουκουλιώτης Ἀντώνιος Κυριαζῆς ἐπιστρέφων εἰς Κουκούλι ἐκ Μπάγιας μισομεθυσμένος ἐξετράπη τῆς ὁδοῦ καὶ ἐξ ὕψους 8 μέτρων ἔπεσεν εἰς τὸν λάκκον, χωρὶς νὰ πάθῃ τίποτε.

Λάκκος τοῦ Ζιμπέλη (ὁ), στοὺν Λάκκου τ' Τζιμπέλ', περὶ τὴν δμῶνυμον πηγὴν, ἦν βλ. (*Βρύση τοῦ Ζιμπέλη*).

Λάκκος στὸ Κουσιάρι (ὁ), στοὺν Λάκκου στοὺν Κουσχάρ', εἰς τὴν θέσιν Κουσιάρια, ἦν βλέπε.